

EEN BETERE **POLITIE** VRAAGT OM ANDERE STURING DOOR BURGEMEESTERS

De politie laat zich al jaren de verkeerde kant opjagen door de lokale politiek waardoor te veel **politiecapaciteit** opgaat aan ingeblikte agenten. Dit helpt de lokale gemeenschap niet. De focus van burgemeesters op opkomsttijden zou vervangen moeten worden door sturing op de aanwezigheid van de politie op straat zodat zij in verbinding staat met de gemeenschap.

Tekst | Astrid Scholtens, onderzoeker Crisislab
Ira Helsloot, hoogleraar Besturen van Veiligheid, Radboud Universiteit

Wie aan de politie denkt, denkt toch vooral als eerste aan agenten die met zwaailicht en sirene komen aanrijden als er een noodgeval wordt gemeld bij de meldkamer van de politie. Deze noodhulp wordt mogelijk daarom zeer gewaardeerd door het publiek¹ en de lokale en landelijke politiek.

Het met garantie kunnen bieden van noodhulp binnen een genormeerde tijdsperiode, vergt echter veel politiecapaciteit die niet voor ander politiewerk beschikbaar is. Daarnaast leidt het ook tot een reactieve politiecultuur waarin

de noodhulpmentaliteit overheerst. Onder de noodhulpmentaliteit verstaan we het voortdurend beschikbaar moeten (of willen) zijn voor die enkele melding die kan komen, waardoor er vooral wordt afgewacht en 'ingeblikt wordt rondgereden'. Daardoor is er weinig verbintenis met de samenleving.

De blijvende noodhulpfixatie

Al ruim 25 jaar wordt er aan de hand van verschillende onderzoeken op gewezen dat de noodhulp een belemmering is voor het uitvoeren van andere basispolitiezorgtaken.² Eind jaren

negentig werd door de Inspectie Politie al geconstateerd dat de noodhulp een belemmering is voor het vormgeven van het gebiedsgebonden politiewerk (GGP) dat in de jaren ervoor zijn intrede deed om de politie weer dichterbij de burger te brengen.³

De noodhulpmentaliteit was toen ook al duidelijk zichtbaar. 'De noodhulp had het liefst zoveel mogelijk meldingen vooral als het ging om meldingen van de gewenste soort: zware meldingen zoals een misdrijf op heterdaad, een brand, een vechtpartij of andere cala-

mititeit, met als hoogste prioriteit de 'assistentie collega' (collega in nood). Een hoogtepunt waren de meldingen die uitmondten in een achtervolging. Daar tegenover staan de 'flutmeldingen'.⁴

De robuuste multidisciplinaire basisteams die met de komst van de nationale politie in 2013 werden geïntroduceerd, moesten een oplossing bieden voor de negatieve effecten van de noodhulp.⁵ Deze basisteams moesten alle basispolitietaken in het verzorgingsgebied uitvoeren, waaronder ook de noodhulp.⁶ De noodhulpmedewerkers zouden daarmee geen aparte suborganisatie meer vormen, wat een positieve invloed op de 'noodhulpmentaliteit' zou hebben. In de inmiddels organisatorisch gevormde basisteams en in beleidsdocumenten spreekt men daarom ook liever niet meer van noodhulp maar van 'incidentafhandeling' of 'beschikbaarheid' om te benadrukken dat 'de noodhulpmentaliteit' definitief tot het verleden hoort.

'De noodhulpfixatie staat een verbindende politie in de weg'

¹ Meest recentelijk (in 2019) liet een publieksonderzoek in Brabant-Zuidoost nog zien dat meer dan de helft van de respondenten 'paraatheid' het belangrijkste beoordelingscriterium voor de politie vonden. Ruim boven kwaliteitsaspecten als 'goed opgeleid' of 'voldoende mensen'. Zie I. Helsloot, A. Scholtens en J. Haen (2019). *Wat vinden burgers over de opkomsttijden van de hulpverleningsdiensten?*

² Dit omvat alle eerstelijns politieactiviteiten als surveillance, opsporing van strafbare feiten, verkeerstoezicht, ongevallenbehandelingen, hulpverlening, zonder dat daarbij bijzondere specialismen of specialistische diensten behoeven te worden betrokken.

³ R.J. Beumer (1997). *Gebiedsgebonden politiewerk, een verkenning*.

⁴ W. PH. Stol, W. A. Ph. Van wijk, G. Vogel, B. Foederer & L. Van Heel (2004). *Politiestraatwerk in Nederland*. Politie & Wetenschap

⁵ Nationale Politie (2012). *Inrichtingsplan Nationale Politie*.

⁶ Nationale politie (2014). *Actualisatie Realisatieplan nationale politie*.

'Geen bestuurlijke sturing op opkomsttijden'

Toch blijft de noodhulpmentaliteit sindsdien onverminderd bestaan. Politieonderzoekers concludeerden bijvoorbeeld in 2016 dat het grootste deel van de basisteams uit medewerkers basispolitiewerk bestaat die zich toelegt op noodhulp. Het is zelfs zo dat 'de noodhulp en incidentafhandeling de laatste jaren aan gewicht gewonnen hebben ten koste van een probleemgerichte en preventieve manier van werken.'⁷ De Inspectie Justitie en Veiligheid stelde een jaar later dat 'bij de capaciteitsplanning de focus als vanouds meestal nog helemaal op de incidentenafhandeling ligt. (...) Het effect hiervan is dat wijkgerichte taken – belangrijk voor probleemgericht en lokaal verankerd werken – steeds op het tweede plan staan.'⁸ Drie jaar later, in 2020, stelde de Inspectie Justitie en Veiligheid wederom vast dat de aandacht nog vooral uitgaat naar de noodhulp en beveelt dan ook aan: 'Bespreek met het (lokaal) gezag wat van de politie wordt verwacht en wat voor een soort politieorganisatie in Nederland gewenst is. Een politie die in verbinding is met alle lagen van de samenleving, of een meer repressieve organisatie?'⁹

Hoeveel tijd besteedt de noodhulp eigenlijk aan meldingen?¹⁰

De huidige noodhulpmedewerkers zijn gemiddeld nog geen een vijfde van de tijd bezig met het afhandelen van meldingen tijdens de ochtend- en avonddiensten. Dit is exclusief de tijd die nodig is om de meldingen administratief in het Basis Voorziening Handhaving (BVH) systeem te verwerken. In 35% van de gevallen werd de melding

uitgegeven als een spoedeisende (prio 1-) melding. De rest had een lagere prioriteit.

In iets minder dan een derde van de tijd (30%) voeren de noodhulpmedewerkers buitenactiviteiten op eigen initiatief uit. Dat wil zeggen dat ze daar geen specifieke opdracht toe hebben gekregen. Het merendeel van de eigen initiatief-tijd is men kwijt met surveilleren. Dat wil zeggen dat in de auto wordt rondgereden op plekken waar men (zelf) vindt dat er extra toezicht gehouden moet worden (bedrijventerreinen, tankstations, vakantieparken, woonwijken etc.). Men komt daarbij doorgaans niet uit de auto; of er eventueel sprake is van een verdachte situatie wordt dan ook vanuit de auto bepaald.

De kern van deze bevindingen is dat de noodhulpmedewerker een ingeblikt politiemens is die het voertuig niet uitkomt en daarmee van weinig tot geen betekenis is voor de dagelijkse sociale veiligheid op straat. Terecht hecht de samenleving aan wijkagenten omdat die aanspreekbaar zijn op straat. Die wijkagenten worden echter ook gedwongen om de noodhulpgaten op te vullen.

Sturen op het halen van opkomsttijden

Dat de politie gevangen blijft in haar

eigen noodhulpfixatie wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de zelf opgelegde streefnorm voor spoedeisende meldingen: de politie wil bij 90% van de spoedeisende meldingen binnen 15 minuten ter plaatse zijn.¹¹ Deze streefnorm is niet in wetgeving vastgelegd zoals dat bij de brandweer en ambulance wel het geval is. In de praktijk is de streefnorm wel hetgeen waar de politie zichzelf en het bestuur de politie op beoordeelt. Een analyse van spoedeisende meldingen laat zien dat meer dan de helft niets met sociale veiligheid te maken heeft.¹²

Overigens haalt de politie ondanks alle inspanningen vrijwel nergens in het land haar eigen opgelegde norm voor de opkomsttijd van spoedeisende meldingen.¹³

Conclusie

Op basis van ruim 30 jaar onderzoek naar de noodhulp kan maar een conclusie worden getrokken: zolang politiek en politieleiding het halen van de 15 minuten norm door een ingeblikt eenheid van twee politiemensen als de primair te leveren politiestaat beschouwen, zal de politie een noodhulporganisatie blijven met alle negatieve effecten daarvan.

Met de komst van de nationale politie werd aan de burgemeesters beloofd dat zij op de lokale politiezorg zouden kunnen blijven sturen door gesprekken met de basisteamleiding. Die sturende gesprekken zouden wat ons niet meer moeten gaan over het halen van de opkomsttijden maar over wat betekenisvol politiewerk is in de gemeente. ■

⁷ J. Terpstra, I. van Duijneveldt, T. Eikenaar, T. Havinga & B. van Stokkum (2016). *Basisteams in de Nationale Politie*. Politie & Wetenschap.

⁸ Inspectie (2017). *Modernisering van de gebiedsgebonden politiezorg*.

⁹ Inspectie J&V (2020). *Lokale handhaving door de politie*.

¹⁰ A. Scholtens & I. Helsloot (2019). *Naar een efficiëntere noodhulp?* Politie & Wetenschap.

¹¹ Zie bijvoorbeeld *Inrichtingsplan Nationale Politie*.

¹² A. Scholtens & I. Helsloot (2019). *Naar een efficiëntere noodhulp?* Politie & Wetenschap.

¹³ <https://data.politie.nl/#/Politie/nl/>.